

فیض کاشانی

سیدمهدی بهبهانی نیا

قاضی دیوان عالی کشور

عربی (شیخ احمد احسائی محیی‌الدین را ممیت دین می‌گوید) و منتخب رسائل اخوان الصفا.

۴- الوافی - خلاصه و تهذیب تمام اخبار کتب اربعه امامیه (من لایحضر الفقیه - کافی - تهذیب - استبصار)

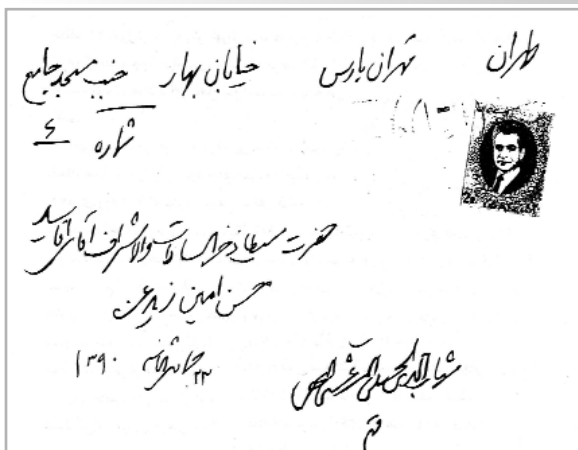
۵- الشافی - ملخص وافی مذکور است که ذکر گردید.

ملا محسن فیض از مشایخ اجازه‌ی علامه‌ی مجلسی (محمدباقر بن محمدتقی صاحب بحارالانوار) و سید نعمت‌الله جزایزی و علم‌الهدی فرزند خود بوده و اجازات فیض از دو استاد معظم خود ملاصدرا و شیخ بهایی و سید ماجد بحرانی و والدش می‌باشد.

۶- دیوان شعر - ملا محسن فیض دارای دیوانی است مشحون و سرشار از آیات و اخبار مذهبی که رضا قلی‌خان هدایت در مجمع الفصحا تعداد اشعارش را شش الی هفت هزار نوشته لکن در برخی نسخ موجود تعداد ابیات وی سیزده هزار بالغ می‌شود که در تهران چاپ و در دسترس عموم می‌باشد.

خانواده‌ی فیض کاشانی خانواده‌ی علم و فضیلت و از بزرگ‌ترین خانواده‌های معدود و کم‌نظیری می‌باشند که پدر و برادر و عم و فرزند وی از علمای نامدار و معروف عصر و زمان خود بوده‌اند، بالاخص ملا محمد علم‌الهدی فرزند فیض از علمای نامی و صاحب آثار و تألیفات متعددی بوده است و فرموده شیخ اجل سعدی درباره‌ی خاندان فیض (همه قبیله‌ی وی خاندان دین بودند) صادق است. احفاد و اعقاب خانواده‌ی فیض در حال حاضر در کاشان و قم و کرمانشاه دارای مرجعیت و مورد تکریم و تعظیم و از اعظام طبقه‌ی روحانیت می‌باشند. ■

نمونه‌ی خط بزرگان

دست‌خط و امضای زنده‌یاد آیت‌الله العظمی سیدشهاب‌الدین مرعشی نجفی

مورخ ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۹۰ هجری قمری (۲۶ سال پیش):

«حضرت مستطاب «ذخرات السادات و الاشراف آقای آقا سیدحسن امین زید عزه...»

□ المحقق العظیم و المحدث الکبیر محمد بن مرتضی المدعو بالمولی محسن فیض کاشانی از خاندان علم و فضیلت و از بزرگان و مشاهیر علمای امامیه‌ی قرن یازدهم هجری است که در کاشان متولد و در سال ۱۰۹۱ وفات یافته و مدفن وی در کاشان معروف به کرامات و برکات می‌باشد. ملا محسن بعد از اتمام تحصیلات در قم و طی مدارج معموله‌ی زمان، چون از مهاجرت و اقامت سید ماجد بحرانی (از بزرگان اخباریون) در شیراز اطلاع یافت، از محضر پدر رخصت و اجازه‌ی مسافرت درخواست کرد. پدر به دیوان شعری که منسوب به مولای متقیان امیرالمومنین علی ابن ابیطالب (ع) می‌باشد، تفأل جسته، این ابیات اقدام به این سفر را تایید کرد:

تغرب عن الاوطان فی طلب العلی / و سافر ففی الاسفار خمس فوائد / و تفرج هم و اکتساب معیشه / و علم و آداب و صحبه ماجد. اشاره به «سید ماجد» و «صبحه ماجد» که در بیت مذکوره آمده، در خور تأمل می‌باشد.

ملا محسن با ورود به شیراز، شروع به گرفتن علوم نقلی از محضر سید ماجد بحرانی نمود و سپس در زمره‌ی تلامذه و بالاخره مصاهرت صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی مشهور به ملاصدرا نائل گردید. فیض در فلسفه، مقامی والا و عالی کسب نمود و شیخ احمد احسائی پیشوای شیخیه ضمن کنایه و تخطئه به مکتب ملاصدرا و فیض، فلسفه‌ی آل محمد می‌نامید (به مفهوم مخالف آن توجه شود).

وقتی صدریه (دختر بزرگ‌تر ملاصدرا) که در کمال و جمال شهرت داشت، به همسری و مزاجت ملا محسن درآمد، ملاصدرا ملا محسن را به لقب فیض مفتخر و مباهی کرد. معروف است روزی صدریه به پدر خود گفت که: چرا همسرش را فیض لقب داده و شوهر خواهرش بدریه یعنی لاهیجی را صیغه‌ی مبالغه، «ض» نامیده است؟ با آن که او از خواهر خود به سال برتر است / صدرالدین فرمود: «شوهر تو عین فیض است و چنانچه فیضی نباشد، فیاضی وجود ندارد».

ملا محسن فیض در حدود هشتاد سال روزگار گذراند و به قولی در حدود دویست و بیست کتاب و حواشی معتبر و مفید نگاشته است. وی از بارزترین چهره‌های علوم اسلامی بود که مقام رفیع، فخامت و جلالت قدر وی مورد ادعان و تایید اقران و همگان می‌باشد. قسمتی از آثار و تألیفات ملا محسن فیض عبارتند از:

۱- محجبه البیضاء فی احیاء الاحیاء، در تهذیب احیاء العلوم امام محمد غزالی است که بعضی از مستحدثات آن را حذف و بر مشرب مذهب شیعه امامیه و در علم اخلاق، علم النفس و ادب و منطبق بر تفسیر قرآن مجید و شرح احادیث امامیه و اخبار صادره از منبع وحی تنظیم و تصدیق نموده است.

۲- تفسیر الاصفی، ملخص تفسیر صافی و مصفی خلاصه تفسیر الاصفی می‌باشد.

۳- منتخب الفتوحات المکیه ابن عربی معروف به محیی‌الدین